

Poedat Kolektifi Sunar

Bildiri Özeti Kitapçığı

4-6 Aralık
Studio-X Istanbul

Poedat Kolektifi tarafından düzenlenen Poedat Konferansı 2015, bilginin erişilebilir ve yaratıcı bir biçimde yaygınlaştırılması ve toplumsal bir işlev tutması için çabalar. Konferans, disiplinlerarası konulara duyarlılığı olan gençlerin bir araya gelerek oluşturduğu bir paylaşım kültürünü amaçlar.

Düzenleme Kurulu

Fırat Akova
Mert Akay
Orhun Canca
Alihan Dikel
Ayfer Çekiç

Danışma Kurulu

Nami Başer
İsmail Gezgin
Zeynep Kuban
Besim Can Zırh

Mekân Sponsoru
STUDIO X İSTANBUL

Basın Sponsoru
gaiaDERGİ

poedat

poedat.org

Bildiri Özetleri

1. Aktif Bir Ütopya: Etik ve Sonsuza Tanıklık **5**
Feyza Şule Güngör
2. Akla Karşı İlkellik Üzerine Söylem **6**
Mert Akay
3. Beden, Canavar, Makine **7**
Fırat Akova
4. Bir Dispozitif Olarak Dil: Ben'in Olanaklılığı ve Olanaksızlığı **9**
Aslı Ceren Noyan, Sarper Sarıkaya
5. Feminist Sanat Ekseninde Carolee Schneemann, Marina Abramović, Orlan ve Gina Pane'e Detaylı Bir Bakış **10**
Ezgi Sönmez
6. Bir Paragraflık Ölüm **11**
Sera Sönmezer
7. Le Temps du Sens Unique a Vécu: Modern Türk Şiirinde Metinlerarası İlişkiler ve Geleneğin Yeniden Üretimi **12**
Ebru Tabiloğlu
8. Sanat Felsefesinde Yaratıcılık ve Yeni Dünya Tasarımı **13**
Derya Ölçener
9. Yaşanılan Dünyada İçkinlik ve Köken **14**
Ulaş Bager Aldemir
10. "Ben Haz İzlemek, Hazza Tanık Olmak İstiyorum": Değişen Pornonun Queer Tezahürleri **15**
İhsan Can Asman
11. Yeni İsyanı Anlamak ve Orta Doğu'da Biyopolitik Tahakküm **16**
Engin Sustam

12. Türk Bayrağının Cinsiyeti: Militarizm, Bekâret ve Şiddet Hasan Basri Çifci	17
13. Türkiye Resminde Anakronizm: Tekrarın Güncellenmesi İrem Korkmaz	18
14. Özgürlük Kapanı: Johann Valentine Andreae ve Christianopolis Ütopyası A. Hıdır Eligüzel	19
15. Hayatta Kalmak İçin Beraberliğe Oynamak: Tekhne ve Mêtis Paslaşması, Alternatif Yaşam Getirir mi? Yağız Alp Tangün	20
16. Hakikat, İnanç ve Badiou Anıl Kahvecioğlu	21
17. Kurucu İktidar ve Toplumsal Hareketler: Gezi Hareketi'ni Anlamak Uygar Altınok	22
18. Mimari ve Müzik: Landsounds Ceren Akçay	23
19. Bedensellik Rumeysa Çetin	24
20. Kadın Sitelerinde Toplumsal Cinsiyet ve İnşa Edilen Kadınlık Algısı Büşra Aytekin	25
21. Triptik Sanatı ve Hieronymus Bosch Şermin Şentürk	26

Aktif Bir Ütopya: Etik ve Sonsuza Tanıklık

Feyza Şule Güngör

Felsefe ve şiddet arasındaki ilişkiyi incelemek için mutlaka uğramamız gereken duraklardan biri Fransız felsefeci Emmanuel Levinas'tır. Levinas ontoloji temelli felsefenin savaş felsefesi olduğunu, özellikle Batı metafiziğinin ontolojiyi ve dolayısıyla özdeşliği temel aldığı için şiddet ürettiğini söyler. Ona göre Batı'nın işbirlikçisi her zaman felsefe olmuştur. Levinas'a göre aynı'nın başkası üzerindeki tiranlığı, başka'nın aynıya indirgenmesi çabası Batı felsefesinin tarihine damgasını vurmuştur ve aynı tiranlık bugün en basit ilişkilerden en girift ilişkilere kadar kendini göstermektedir. O hiç masum görmediği ontoloji temelli felsefe anlayışına karşın etiğin ontolojiyi öncelediği bir felsefe anlayışı ortaya koyar. Levinas'ın Batı felsefesinde teşhis ettiği Başka'sına yönelik şiddetin, uzlaşmaz başkılıklarla çatışmaması için Tanrı'ya ihtiyacı vardır. Tanrı'yı bulmanın yolu da insandan geçer, ancak somut yüz deneyimiyle, onun köprülülüğü aracılığıyla Tanrı'ya ulaşılır.

Levinas felsefesinde ontolojinin rütbesinin düşürülmesiyle kendini gösteren etiğin en önemli yönü prosedürizme indirgenemeyen bir ahlak anlayışının ortaya çıkmasıdır. Kuralsız, kavramsız bununla birlikte temelinde ödev ahlakından öte bir sorumluluğun yer aldığı etik anlayışı Sonsuz'a ulaşmanın, Sonsuz'la karşılaşmanın yoludur. Kuralsız, kavramsız ve ödev ahlakından öte olması önemlidir çünkü müphemlik ahlakın kalbinde yatar. Ödevler insanları aynılaştırır. Ahlak kodlanmaya, formelleşmeye, toplumsallaşmaya, evrenselleşmeye direnen bir şeydir. Bu etik anlayışının kuralsız, kavramsız olması onun bir ütopya olduğu yolunda eleştirilere maruz kalmışsa da Levinas'ın buna verdiği cevap gayet nettir: Ütopyasız etik olmaz! Çalışmamızda bu ütopyanın kapılarını aralamaya ve başkasıyla ilişkinin ya da birlikteliğin Sonsuz'la ilişkimizde ne ölçüde ve nasıl belirleyici olacağını araştırmaya çalışacağız. Bu etik anlayışı günümüz için özellikle önemlidir çünkü başkasına yönelik tiranlığın, bir tarafın boyun eğmesine dayalı sahte uzlaşların, aktif etik anlayışıyla önüne geçilebileceğini düşünüyoruz.

Akla Karşı İlkellik Üzerine Söylem

Mert Akay

Bu bildiride varlığının farkında olması açısından “benlik” hastalığına sahip insanın (özne) tedavisi açıklanmaktadır. İnsan hastalığının çözümü mefhumların dilde ayrımı veya görüngülerinin yüzeysel incelemesi değildir. Tikel-tümel karmaşasında Heidegger’in filozofların değil okul öğretmenlerinin icadı olduğunu söylediği mantık da işe yaramazdır. Tek işe yarar çözüm, başın vücuttan kesilip atılmasıdır.

Bataille’in “Acéphale (Başsız)” olarak adlandırdığı, Nietzsche’nin “Übermensch (Üstinsan)” kavramına oldukça benzeyen neşeli, otoritesiz insanın yaratımı öznenin adlarla ve değerlerle kirletilmesinin önüne geçilmesiyle mümkündür. Benliğin gelişiminin getirdiği geçmişin yükü ve geleceğin kaygısı, zamana ve var olmaya mahkûmiyetin yarattığı kargaşadan kaçış, ancak benliğin yok edilmesiyle mümkündür. Bahsedilen “bensizlik” basit bir nihilist tavrıdan daha çok saf kalma ve kozmosla beraber var olma eğilimidir. Yani gerçekliğin veya varlığın unutulmasının engellenmesi için doğuştan gelen aykırılığın, dünya ile aramızdaki bağı koparan aklın (Schopenhauer) yok edilmesi gerekir. Aklın yokluğu bilinç uyusukluğu olarak anlaşılmalı, özne olma durumunun ortadan kalkması, “bir şey olmak” yerine “hiç” olarak “her şey olma” durumuna erişilmesi olarak sezgisel bağlamda anlaşılmalıdır.

Bilinç, Husserl’in deyişiyle sürekli tekliğe odaklanır ve özne ile nesne (başkası) çarpışmasında bilgi ortaya çıkar. Aklın benliğe zulmü denilebilecek her türlü bilginin kesin olmayışı veya eksikliğinin nedeni hem algının getirdiği yüzeyselliğe hem de rasyonelliğin yarattığı imgelere (dil) bağlıdır. Bilgi sorunu ampirik veya rasyonel tutumlarla çözülemez, bilginin ulaşılamaz olma durumunun fark edilmesi de pek işe yarar değildir.

Tedavi için bilgi unutulmalı, özne yokluğa kaymalıdır. Rousseau’daki gibi bilimlerin alaşağı edilmesi, Marx ile kök salan tarih biliminin itibarsızlaştırılması gerekmektedir. Nietzsche’nin deyişiyle pranga olan tarih ile beraber Platon yüzünden önemi artan matematik de (veya soyutluk) değışmezliğin ve tutarlılığının getirdiği sahte gerçeklik yüzünden cezalandırılmalıdır. Çünkü gerçeklik sonsuza veya sonluya sınırlandırılmaz, varlık ikisinin beraberliğindedir. Benliğin yok oluşuyla, “biz” olma ile her şey bilinecektir, çünkü insanın tek bilebileceği kendisidir ve ancak her şey olarak kendini bilebilir. Belki de bu sebeple “her şeyi bilen” her şeydir. Sonuç olarak; şiir makaleyi alt etmeli, Erasmus felsefeye hakim olmalıdır. Kurtuluş bilgisiz, ruhta yoksun ilkelliktedir.

Beden, Canavar, Makine

Fırat Akova

İnsan bedeninin ontolojik sınırını tanımlama çabası, büyüleyici bir arayış girişimi olarak felsefi, biyolojik ve teolojik girişimlerin kesişimini oluşturdu. İnsanı yalıtıcı ölçütlerle, değişmeyen kalıplarla açıklamaya uğraşan içkincilikle beraber beden-beden dışı ayrımının yapılması, masum epistemolojik tartışmalar bir yana, zararlı bir alışkanlığa, metafizikçi bir geleneğe ve hatta baskıcı bir ideolojiye dönüştü. İçkincilik; bedenin nedensel, rasyonel, biçimsel bir düzenin egemenliğine sokulması güdüsünü tamamlarken bedene çizmeye çalıştığı sınır ile varlığın açık, ilişkisel, dönüştürücü niteliklerini yok saymakta ün salmıştır. Bedenin sınırının varlığın sınırına genişletebileceği gerçeğine, başka bir ifadeyle, bedenin kendine ham bir şekilde çizileduran sınırları etkileşen, değiş tokuş yapan, evrilen bir alan olma özelliğiyle hiçleştirilmesine karşın içkincilik, iki kavram üstünden söylemsel, politik ve estetik olarak tarih boyunca yeniden üretilmiştir: “Canavar” ve “makine”.

Canavar alışlagelmedik, korkunç, bozuk bir olgu olarak karşımıza çıkar. Morfolojik hatalar sadece canavarda vardır ve dolayısıyla canavarın olduğu, insanın olmadığıdır; bedene çizilen sınır canavar imgesi yordamıyla serpilip gelişir. Modernizmle beraber teratoloji dalının doğmasıyla canavar bile kendi kulvarında incelenmeye başlanacak ve canavarın hücreler, hayvanlar, nesnelere yoluyla daha keskin olarak tanımlanması sonucunda da bilimsel yargı, Foucaultcu bir çözümlenmeye tabi tutulduğunda, bedene uyguladığı içkinciliği “normalleştirme” değeriyle toplumsallaştıracaktır. İnsan bedenine çizilen sınırın gerekçesi olan düzen istemi ve onun psikolojik ve sosyolojik yansımaları, Francisco Goya'nın “aklın uykusu”yla eşleştirdiği düş gücünün tersidir. Düş gücü canavarları serbest bırakır, onları özgürleştirilmiş bölgelerin içine alır; o açıdan, Asya'daki tanrılar-tanrıçalar ve Afrika'da çapraz döllenenme sonucu oluşan melez yaratık öyküleri, canavar ile kuşaklararası ve uçarı bir flört içine girmişlerdir.

Makine de, canavar gibi, bedenden ani bir şekilde ayrı sınıflandırılır ve bedenin bedenselliğini eksiltmek için bir metafor olarak kullanılır. Makinenin ereksel, diğer bir deyişle, bir şey için araç olma durumu bedenle benzeştirildiğinde bedenin de bir tür makine olduğu öne sürülür; bedene çizilen sınır da varlığın sınırına doğru genişletilemez, aksine, beden makinenin görece dar sınırına geri çekilir ve orada tutulur. Giorgio Baglivi'nin *De Praxi Medica*'sını örnek gösteren Georges Canguilhem'e göre mide, damar, kas gibi beden parçalarının imbibic, hidrolik tüp, kordon gibi aletlere benzetilmesi, bir ereğe hizmet etme bağlamında bedenin tekniği yücelten ideolojilerin tatmin aracına dönüşmesini ifade eder. Nitekim Aristoteles'in kölelerin bedenini “hareketli makine” olarak ele alması, René Descartes'ın ise mekanikçi görüşün temellerini kapitalizmin başlangıç döneminde atması rastlantı değildir. Benzer bir şekilde, bilgiye erişmek

için not defterine başvurmak ile bilince başvurmak arasında bir fark olmadığını savlayan Andy Clark ve David Chalmers, bedeni makineleştiren klasik görüşe karşı makineyi beden terminolojisiyle yeniden değerlendiren ufuk açıcı bir eğilime işaret ederler.

Bedenin her türlü ögesinin, sürecinin, etkisinin varlığın tamamında bulunabileceği gerçeği olağanüstü bir macera duygusu yaratıyor ve kozmolojik bir heyecanı yaşıyor: Beden, sınırlarını saptayamadığımız sonluluğun nedeni ve sonucu, öznesi ve nesnesi, başlangıcı ve bitiştir. Beden, dolayısıyla, bir yanılsama nedeniyle beden dışı olarak nitelenenin bir girdi-çıkıtı alanından daha fazlasıdır; “varlık” denilen ve şeylerin tamamını içine alan o evrensel kümeye bilinçli ya da bilinçsiz olarak nüfuz edebilecek bir yapı ve niteliklerinin geçici kılındığı bir zamansallık ve mekânsallık dalgalanmasıdır. Bedenle varlık arasındaki ilişkinin doğal sonucu, bedenin varlıkla eş değer olmaması, ancak varlığın sınırının aynı zamanda bedenin sınırı olmasıdır.

Bir Dispozitif Olarak Dil: Ben'in Olanaklılığı ve Olanaksızlığı

Aslı Ceren Noyan, Sarper Sarıkaya

Bildirimizde Agamben'in *Dispozitif Nedir?* metninde dil için kullandığı "belki de en kıdemli dispozitif" ifadesinden yola çıkarak, dil, özneleştirme süreçleri ve benlik üzerine bir deneme kaleme alacağız. Söz konusu özneleştirme süreçleri aynı zamanda "insansılaştırma" süreci olarak da ele alınabilir, ki Agamben dil'e yaptığı "en kıdemli dispozitif" atfını, insansılaştırma kavramı üzerinden yöneltmektedir. İnsan sesinde hayvan sesinden logosa, doğadan polise geçişi sağlayan şey nedir? Agamben'e göre Aristoteles'in cevabı şöyle olabilirdi; "insan sesinin eklemli oluşu" yani "grammata"lar, yani yazılabilir olan ses. Dil'in insanı insan yapan en temel "yetenek" olduğu anlayışı Antik Yunan'dan günümüze kadar kabul görmeye devam etmiştir, insansılaştırma süreci de buna gönderme yapmaktadır. Konuşma ve yazma, kayıt tutma yeteneğine "sahip olan" canlı varlık, insan, bu yetenekleri sayesinde mi diğer varlıklar arasında özne konumuna yerleşmektedir?

Dispozitifler ve özneleştirme süreçleri ile bağlantısı dışında, dil'in kendisi özneleştirme ile ilgili pek çok imkâna ve imkânsızlığa sahiptir. Benveniste'e göre, "Öncelikle dilimizin biçimlediği bir evreni düşünüyoruz", dilin taşıyıcısı dil ile hem şekil alıyor hem de dili taşıırken ona şekil veriyor. Bir dilin içine doğuyor olmamız (o dili bilmeden ancak onun içerisinde), insanın bir çocukluğa sahip olması, bize "benlik" sorusunu açar. İnsanın konuşabilmesi için önce "ben" demesi gerekmektedir. "Ben konuşuyorum." Ancak ben'de konuşan her zaman ben miyim? Ben mi bir dilde konuşuyorum yoksa bir dil mi ben'de konuşuyor? "Ben" demeye başlamamızın çok öncesinden beri tutulmakta olan bir kaydın içine doğuyorsak, dil, özneyi bir yandan mümkün diğer yandan namümkün kılan bir konumdadır, özneyi hem kuran hem de yıkanır. Tartışmamız içerisinde, Derrida'nın dil üzerine yaptığı çalışmaların kilit bir rolü olacaktır. Ben'in mümkünlüğü ve mümkünsüzlüğü, dil ile birlikte tartışılacak, ben ve konuşan ben arasındaki fark, dil ve söylem arasındaki boşluk, aralıklanma (espacement), benlik sorusunu, ben'in kurulumunu tartışacağımız temel problemler olacaktır.

Kısaca, tek bir ben'den ve/veya belirli bir ben'den bahsetmenin olanaklılığını sorunsallaştırmaya çalışacağız.

Feminist Sanat Ekseninde Carolee Schneemann, Marina Abramović, Orlan ve Gina Pane'e Detaylı Bir Bakış

Ezgi Sönmez

Feminist sanatçıların 20. yüzyıl avangart sanat hareketleriyle ve postmodernizm kapsamında gelişen yapısalıcı, postyapısalıcı ve yapısöküm içerikli kadın imgeleri, kadın kavramının modernizm içerisindeki temsili değerlerini yıkmış ve kadına olan bakışı değiştirmiştir. Bu temsil, feminist sanat pratiklerinde en çok cinsiyet ve beden üzerinden gelişme göstermiştir. Moderniteyle birlikte uygarlaşan ve bir iktidar alanına dönüşen beden, hak ve özgürlüklerin de yeni mücadele arenası olmuştur. 1960'larda başlayan feminist sanat akımı, tarihin o zamana dek erkek egemenliğinde yazıldığını ve bunun uzantısı olarak kadın imgesinin, erkek bakış açısı tarafından şekillendiğini düşünür ve kitlelere var olan düzeni fark ettirmek ve değişimin parçası olmak için çalışır. Sanat tarihçisi Linda Nochlin'in "Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok?" adlı makalesi o dönemde çığır açıcı niteliktedir.

Fransız sanatçı Orlan, erkek iktidarının güzellik kavramını ve modern Batı toplumlarında kadın öznenin kuruluşunu eleştirmek için bir dizi estetik ameliyatla bedenini yeniden biçimlendirir. Diğer kadınlar estetik cerrahiyi gençleşmek ve genel kabul görmüş türde bir güzelliğe sahip olmak için kullanırken, Orlan bu estetik ameliyatları güzellik kavramını yeniden yapılandırmak ve kendi tarzına uygun bir şekilde bu kavramı yeni baştan yaratmak için kullanır. Ameliyathane Orlan'ın stüdyosudur ve bedeni yalnızca işi için kullandığı bir araç ve materyal değil, aynı zamanda işinin ta kendisi ve estetik otoritelerin stereotiplerine karşı direnişine hizmet eden bir metafordur. Amerikalı feminist sanatçı Carolee Schneemann, "Sınırlar Dâhilinde Yukarı Kalkmak" isimli performansında duvarların her tarafı kâğıtla kaplı bir odada çıplak ayaklarından tavana asılmıştır. Asıldığı halat, sanatçının birkaç sınırlı hareketine izin verecek şekilde düğümlenmiştir. Bu vaziyette bağlıyken yuvarlanarak, kendini duvarlara çarparak, sağa sola saçılmış pastel boya ile uzanabildiği yerlere, duvarlara çizimler yapmış, yazılar yazmıştır. Bir kadın tarafından yapılan bir eser bu kısıtlı imkânlarla ancak bu kadar iyi olabilecektir.

Konferansta feminist sanat ve beden üzerinden çalışılan belirtilmiş sanatçılar incelenecek, performansların gerçekleştiği döneme bakılarak günümüzde feminist sanat pratikleri tartışmaya açılacaktır.

Bir Paragrafık Ölüm

Sera Sönmezer

Bu çalışma Gotik Edebiyatı'nın önemli temsilcilerinden biri olan, Baudelaire'in kendisi için "İnsan yaratılışındaki tabii kötülüğü bütün açıklığı ile görmüş ve onu büyük bir soğukkanlılıkla sergilemiştir." dediği Edgar Allan Poe'nun *Kızıl Ölümün Maskesi* adlı öyküsünün semiyotik analizle yorumlanması, felsefi temellendirmeyle çözümlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Öyküde Prens Prospero (protagonist) "Kızıl Ölüm" hastalığından korunmak için kendini bir manastıra kapatır. Prens, birçok soyluyla birlikte, manastırın yedi farklı renkteki odasında (sırasıyla mavi, erguvan, yeşil, turuncu, beyaz, mor, siyah) maskeli balo düzenler. Partide gizemli biri ortaya çıkar, tüm odaları dolaşır. Prospero bu yabancıyla yüzleştğinde düşüp ölür, bu yabancı Kızıl Ölüm'dür (antagonist).

Öyküde Prens'in ölümden kaçarak kendini kapattığı manastırın ince detaylarına kadar tasvir edilmesine rağmen içindeki bütün yaşam bir paragrafta son bulur. Ve herkesin ani ölümü olan bu paragrafta Poe, İncil'deki anlatış üslubunu kullanır. İncil'de fikir, ibret sözlerini anlatan cümleler "ve" ile başlar. Bizim ölümü bir paragrafta sığdıran yazarımız bu paragrafta "Ve şimdi davetliler" diyerek başlar. Bununla birlikte öykü karşıtlıklar üzerine kuruludur: Prospero-Kızıl Ölüm, ölüm-yaşam, haz-acı, mavi-siyah gibi. Bir savunma mekanizması olan yadsımanın ölüm korkusuna karşı kullanıldığını da görürüz. Prospero'nun Kızıl Ölüm'den kaçmak için kurduğu hayali dünya ani bir Yüzleşme'yle yıkılır: ölümle yüzleşme. Epikuros insan için acıların en büyüğü olan ölüm korkusunu yenmek için güneşe bakmamız gerektiğini savunurken Prospero yadsıma mekanizmasına sığınır.

Çalışma öyküdeki karşıtlıkların, yedi rengin, odanın temsil ettiklerinin ve tüm bunların bir paragrafta son bulmasının çözümlenip yorumlanmasını; öykünün merkezindeki ölüm korkusunun felsefi temellendirme ile çözümlenmesini; Irvin Yalom'un *Güneşe Bakmak* isimli kitabının konusu olan Epikuros'un ölüm hakkındaki düşünceleriyle bağdaştırılmasını amaçlamaktadır. En nihayetinde ölümün kızıl bir maskeyle aramızda dolaştığı, onca ihtişama ve kaçma çabasına rağmen ölümle yüzleşmenin daima ani olacağı üzerine konuşulacaktır.

Le Temps du Sens Unique a Vécu: Modern Türk Şiirinde Metinlerarası İlişkiler ve Geleneğin Yeniden Üretimi

Ebru Tabiloğlu

“Fini le temps du livre, commence celui de l’écriture, et surtout le dialogue des langages et des citations.” (“Kitap dönemi sona erdi, yazı dönemi, özellikle de dillerin ve alıntıların söyleşi başladı.”) Jean-Claude Vareille

“Büyük şair hem geleneğe bağlı kalmak, hem de onu aşmak durumundadır.” Fuzûlî, Farsça Divanı’nın mukaddimesinde bir şairin gelenekle nasıl bir ilişki kurması gerektiğini bu şekilde ifade eder. Şair içinde bulunduğu kavmi temsil ederken aynı zamanda bu kavimde bireysel bir duruş da sergiler. Bu duruşun arkasındaysa onu ve şiirini var eden bir şiir geleneği bulunur. Şair artık yalnızca kendi şiirini değil tarihinin de şiirini yazar. T. S. Eliot’ın da belirttiği gibi “Hiçbir şair, hiçbir sanatçı, kendisinden sonrakilere iletmek istediği bir dünya görüşünü tek başına veremez. Onun bize verebileceği dünya görüşü, hayat felsefesi, geçmişteki şair ve sanatçıların görüşleriyle ilişkisi bakımından değerlendirilebilir.” Eser içinde bulunduğu zamanla geçmiş arasında organik bir bütün oluştururken, mevcut olanı modern sistemler içerisinde eritir. Bu şekilde geçmişin büyük kuvvetini yeni olan sistemle en ideal şekle dönüştürür.

Türk toplumunun, bilhassa ilk kırılma noktası olan Tanzimat dönemindeki dönüşümü de büyük ölçüde gelenekle ilişkilidir. Türk şairi bu dönemde gelenekle arasında bulunan kutsal gücü yitirmiş ve ait olduğu geleneği reddetmiştir. Fakat bu şairleri tümüyle geçmişten koparmamış, hatta geçmişle daha sıkı bir ilişki içine sokmuştur. Bunun bir sonucu olarak da üst metnin varlığı zamanla alt metinde açığa çıkmaya başlamış ve gelenek farklı formlarda esere dönüş yapmıştır... Yazınsal metinler arasında özellikle şiir, bu değişim sürecinde “çok sesli” bir yapıya dönüşmüştür. Üst metin, bazı yöntemlerle (alıntı, gönderme, kolaj...) alt metinle bir bağ oluşturur. Bu bağ modern olanı geleneksel olanla birleştiren bir yapı görevindedir. Bu yeniden üretim metinlerarası ilişkiler (*intertextuality*) bağlamında gerçekleşir. Geleneksel şiirdeki “tek anlamlılık” Jean-Claude Vareille’nin deyişiyle, son bulur. Şiir çok anlamlılığın peşinde geleneği yeniden inşa ederken oluşturduğu bağ okuyucunun imge dünyası ölçüsünde var olur. Modern şiirde ise şiir, yalnızca okuyucu imgeleminde bir anlam bütünü oluşturur. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki, çok seslilik şiiri anlamda belirsizliğe sürüklemiş ve modern şiirin temelinde, özellikle İkinci Yeni şiirinde anlam belirsizliğini metnin genel bir biçimi hâline getirmiştir.

Özellikle 1960 sonrası modern Türk şiirinde metinlerarası ilişkiler, metnin diğer metinlerle kurmuş olduğu organik yapı, eserin yazınsal yetkinliğini belirleyen ölçütlerin başında gelir. Her yazınsal metin, içinde başka bir metni taşır. Philippe Sollers’in de belirttiği gibi “Her metin hem bir yeniden okunması hem de vurgulanması, yoğunlaştırılması, yer değiştirmesi ve derinliği olması gereken çok sayıda metnin kesiştiği yerde bulunur” (Kubilay Aktulum). Modern şiir metinlerarasılık bağlamında okunduğunda, şiirin kalabalıklaştığını ve çok sesli bir yapıya dönüştüğünü görmek mümkündür. Vareille’nin de deyişiyle artık “*Tek anlamlılık devri sona ermiştir.*”

Sanat Felsefesinde Yaratıcılık ve Yeni Dünya Tasarımı

Derya Ölçener

Felsefe tarihi boyunca yaratıcılık kavramı farklı yönleri ile ele alınmış, hiçlik alanından varlık alanına gözle görülebilenin nasıl meydana geldiği teoloji, bilim, sanat gibi alanlar tarafından açıklanmaya çalışılmıştır. Diğer yandan oldukça hararetli tartışmalara maruz kalan yaratıcılık kavramı, dönem düşünürleri boyunca farklı düzlemlerde ele alınmıştır. Yaratıcılık edimi özellikle sanat felsefesi tarihinde konu edinilmiş, öznenin bilinen formunun dışına çıkarak varlık alanına orijinal ve yeni olanı getirebilme yetisinin nasıl olduğu sorusuna cevaplar aramış ve aramaktadır. Günümüz psikoloji akımları, yaratıcılık yetisi üzerine çalışmaları üstlenmiş gözükmese de, felsefenin bütünsel görüşü ile iş birliği yapmalıdır.

Öznenin bir sanat nesnesini var etme sürecinde özellikle imgelem, tasarım ve üretim aşamalarının nasıl gerçekleştiği, “bilinç”, “algı”, “ben” gibi kavramların da çözümlenmesini gerektirmektedir. Felsefe tarihinde tartışmalı iki kavram olan gerçeklik ve hakikat sorununda imgelemin rolü oldukça önemli gözükmektedir. Özellikle Immanuel Kant, Johann Gottlieb Fichte ve Hegel, Friedrich Schiller gibi düşünürler düşünce dünyasında bu sorunlara ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş, bu çerçevede öznenin yaratma edimini tekrar değerlendirebilmemiz için adeta bir kapı aralamışlardır.

Sanat alanında yaratılan nesnenin, öznenin düşün alanından varlık alanına taşması, öteki olan ilişkisi açısından da önem kazanmaktadır. Sanat nesnesini bu anlamda artık yeni bir iletişim alanı olarak değerlendirmemiz mümkün olabilir. İnsanlararası iletişimin biricik aracı dil haricinde, sanat nesnesinin nasıl bir iletişim olanağı sağladığını çözümlmek oldukça önemli gözükmektedir. Bu yeni iletişim alanı aynı zamanda, ontolojik boyutu ile etik soruları da beraberinde getirerek, anlam, algı gibi konular etrafında çözümlenmeyi bekliyor gibidir.

Diğer yandan günümüzde sanat alanında yaratıcılığın teknik ve üretim ile ilişkisini çözümlmek, klasik sanat felsefesi değerlendirmeleri dışında yeni bir bakışa muhtaçtır. İnsan ve onun tasarımı ile yeniden ve yeniden yaratılan dünyaya ve objelerine yine onun düşün dünyasından bakmak, yaratıcılık kavramını açıklamak için gereklidir.

Yaşanılan Dünyada İçkinlik ve Köken

Ulaş Bager Aldemir

Bu çalışma, felsefi soruşturmanın substantifi olmayan aşkınsal hakikat arzusuna karşıt olarak hakikatin dayanaksız bir kavrayışla ortaya konamayacağı, dolayısıyla aşkınlığın olsa olsa içkin bir aşkınlık (l'extimité) olabileceği önermesi üzerinden şekillenmektedir.

Metin monadolojik bir tarzda inşa olmaktadır. Her üst başlıkta içerilen monadlar, o üst başlıkta içerilen monadlarla bütünleşmekte ve her üst başlık diğer üst başlıklarla beraber okunduğunda ayırıcı sentez temelli bir metinsel bütünlük oluşmaktadır. Metnin tematik önermeleri şu şekilde özetlenebilir:

1. Ontolojik Önerme: Varlık (Sein), Dünyada(Da-)-varlık (-sein)'in varlığında açığa çıkar (aletheia).

2. Epistemolojik Önerme: Hakikat, hakikati söyleyen (söylemleştiren ve arayan) sözdür. Hakikati söyleyen sözün (Logos) öznesinin yaşadığı dünyada inşa edilebilir tek içkin rasyonalite, bu yaşanılan dünyanın realitesine yöneliktir. Bu bağlamda yaşanılan dünyanın realitesini anlaşılır kılan ve epistemeye zemin sunan şey varoluş dünyasında açığa çıkan duyum ve algı dünyasının olgusalıdır—yani faktisite.

3. Tözsel Önerme: Ontik açıdan her şey Allah'tandır ve Allah'tadır (Hallâc-ı Mansûr). Allah tözdür (Spinoza).

4. Etik Önerme: İnsani dünyada davranışı dayatan tek şey arzudur (conatus). Bu bağlamda İyi, hissedilebilir olumluluktur. Etik İyi ise ancak insani dünyada inşa edilebilen tüm arzu dayanaklarının uyuşmasıdır—yani Ortak İyi (sensus communis).

5. Yapısal Önerme: Postyapısalcı nihilizm “Her şey tekilliklerden ibarettir, o hâlde hiçbir tekillik birbiriyle kıyaslanamaz.” der. Bu önerme saçmadır. Çünkü bu önerme de bir tekillığın önermesidir. Yargıda bulunulamaz cümlesi de bir yargıdır, dolayısıyla bu yaklaşım paradoksal ve geçersizdir. Bu bağlamda nihilizme uygun tek tutarlı tavır mutlak epokhedir.

Tüm bu önermeler yığınının anlaşılacağı üzere, metin postmodern ufku kavramaya çalışan ama postmodern dağınıklıktan kaçmaya çalışan bir söyleme sahiptir. Metindeki doktriner kavramsallaştırmalar bir büyük anlatının taslak ölçütleri gibi de okunabilir. Sözün özü şudur ki; bu çalışma, Aydınlanma'nın amaçsal akıl vurgusunda köklenen çağdaş bir materyalist içkinlik söylemi temelinde inşa olmaktadır.

“Ben Haz İzlemek, Hazza Tanık Olmak İstiyorum”: Değişen Pornonun Queer Tezahürleri

İhsan Can Asman

Queer teorinin ortaya koyduğu kavramsal araçlar, esas olarak arzunun o kaba sığmayan ve akışkan muhtevasını ve yine bu muhteva ekseninde muhtelif kimlik kategorisinin katı sınırlarını muğlaklaştıran, kimliklerin oynaşması olarak da adlandırabileceğimiz karşılaşmaları, hâllenmeleri görünür kılmada ve bir noktada çözümleyebilmede araştırmacılara kolaylık sağlar. Yine bu kavramsal araçlar göstermiştir ki, toplumsal eşitsizliğin sınıfsal, ırksal ve cinsiyetle ilişkili çeşitli veçheleri olduğu gibi, toplumsal eşitsizliğe yol açan bir cinsellik hiyerarşisinden de söz etmek mümkündür. Bu hiyerarşiye göre kimi cinsel pratikler piramidin en tepesinde “makbul” addedilirken, kimileri piramidin aşağı kısımlarında konumlanır ve ahlak dışılık yahut sapıklık gibi kavramlarla ilişkilendirilir.

Dolayısıyla bu hiyerarşinin aşağılarında yer alan, ötekileştirilen, aşağılık, iğrençlik ve sapıklık olarak sunulan pratikler aslında queer olanlardır; kimlik sınırlarını aşar ve her türlü normatif odaktan uzaklaşırlar. Bu pratiklerin peşine düşmek, onları anlaşılabilir kılmak queer bir tefekkür edişin kaçınılmaz bir sonucu olduğu kadar sosyolojik bir ameldir de. Bu motivasyonla, İstanbul Bilgi Üniversitesi yüksek lisans sosyoloji programında yürüttüğüm, oldukça basitleştirilmiş şekilde söylemek gerekirse “neşri pornonun (broadcast porn) toplumsal çıktılarının izini sürdüğüm” yüksek lisans projemden gelen veriler ışığında denebilir ki özellikle son yıllarda gitgide yaygınlaşan neşri porno, bazı toplulukların deneyimleri özelinde, Türkiye bağlamına içkin hetero-homo, tüm normatif teşekküllerde ciddi gedikler açmaktadır. Bu sunumda tartışmak istediğim temel mesele de neşri pornonun cinsel pratiklere nasıl yön verdiği ve onları ne ölçüde queer kıldığıdır.

Artık bugün porno dendiğinde akla gelen sadece heteroseksist bir tahakkümün tebarüz ettiği, kadın bedeninin araçsallaştırıldığı ve birkaç büyük prodüksiyon şirketin köşe tuttuğu bir sektörün çıktısı olan “klasik porno” değildir; pek çok cinsel pratiğin bir arada sunulduğu, mevzu bahis heteroseksist tahakkümün hazzal çeşitlilikte boğulduğu ve üreticileri şirketlerle sınırlı olmayan neşri porno da revaçtadır. Neşri porno toplumsal aktörlere internetin anonim yapısının da yardımıyla hiyerarşinin altındaki, sapıklıkla ilişkilendirilmiş cinsel pratiklerin aktarımlarına, damgalanma tehdidi olmadan ve doğrudan erişim imkânı tanır. Bu yeni durum, pornonun queer tezahürlerinin mümkün olup olamayacağı ve eğer mümkünse, bunların neler olabileceği tartışmasını olanaklı hâle getirir.

Yeni İsyanı Anlamak ve Orta Doğu'da Biyopolitik Tahakküm

Engin Sustam

Dünya tarihi yeniden okunuyor. Küresel sermayenin ulusaşırı (transnasyonel) hâli, sermayenin sınırlardan çok değerleri öne çıkarması; kendi yasalarını, politikasını devlet rejimlerinin üstüne koyması, etraflıca gelişecek egemenlik ve ulus-devlet krizinin tartışmalarını da körüklediği gibi Orta Doğu alanında Arap ve Kürt baharından sonraki bir zamana denk gelen isyan ve şiddet hareketlerinin de aynı zaman aralığına doğmasını sağlamıştır. Dünya yeni bir egemenlik ve isyan dalgasının etkisi altında hem göçmen krizini yaşıyor hem de direnişin yeni biçimlerini tartışıyor. Bu şey maddi ekonomi-politik üzerine kurulu klasik disiplin toplumundan, söylemin üretimi ve siyaseti olan, Foucault'nun öncesinde biyopolitika diyeceği, Deleuze'ün *Müzakereler* kitabında "denetim toplumu" olarak analiz ettiği güvensizlik ya da prekerya toplumsal politiğinin kapılarını aralamaktadır. Elinizdeki bu bildiri bu anlamıyla bir yandan yeni isyan hareketlerini analiz ederken hem Gezi Direnişi'nin Syriza, Podemos ile gelişen dünyasal etkisine bakacak, diğer yandan Orta Doğu'da otonom özerklik yöntemini geliştiren Kürt direnişine, Rojava Devrimi'ne ve Kobanê'ye, buradan Selefist şiddete cevap veren demokratik öz yönetim biçimlerine, öz yönetimin Türkiye coğrafyasında tartışılabilir yeni biçimlerine, tahayyüllerine, bu dinamiklerin iktidar ile olan ilişkiselliğine göz atmak istemektedir. Bu anlamıyla sivil itaatsizlik, demokrasi, ötekileştirme, alternatif siyasallığı da yeniden tartışmaya açmak istemektedir. Dolayısıyla bu kavramların tekabül ettiği ontolojik ve epistemolojik varsayımdan daha çok, yeni özgürleşme pratiklerine isyan ve direniş analitiği üzerinden eğilmek, "Bugün devrim, isyan, özgürlük kavramlarından ne anlıyoruz?"u tartışmak, nasıl farklı bir tahayyülü ortaya koyduğu üzerinde durmayı sorunsallaştıracaktır. Yine diğer taraftan metnin belirli kısımlarında, toplumsal hareketler üzerine olan belirli eleştirel tutumları da dikkate alırken, hem 1968 deneyiminden hem de Gezi Parkı gibi şimdiye kadar oluşmuş "isyan" deneyimlerinden ve özellikle Orta Doğu'da savaş hattının ortasında gelişen Rojava Devrimi ve kantonlaşma, otonomi deneyimlerine buralarda gelişen dünyayı etkileyen yeni özgürleşme siyasetlerinden de bahsedilecektir. Onun için şunu soracağız: Alternatif küreselleşme hareketlerinin, Gezi Parkı İsyanı'nın ve en sonunda Hong Kong'taki neoliberal kapitalizm karşıtı isyan dalgasının yarattığı "özgürleşme" deneyimleriyle Rojava Devrimi ve Türkiye'deki öz yönetim pratikleri yeni kamusal-siyasal sahnede nasıl okunmalıdır?

Türk Bayrağının Cinsiyeti: Militarizm, Bekâret ve Şiddet

Hasan Basri Çifci

Türk bayrağı kolektif deneyimlerin ve topluluk kimliğinin önemli bir sunumu. Türk kimliğinin oluş(turul)masında en göz önünde sembollerden biri. Tüm milliyetçi ideolojiler eşit derecede ırkçı yaklaşımlara sahip olmasa da, çoğunda içeridekini ve dışarıdakini belirleme süreçleri benzer işliyor. Bayrağın sahibine yönelik bir referansı İstiklal Marşı'nda görüyoruz: “O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak; / O benimdir, o benim milletimindir ancak.” Marşın şairi Mehmet kif Ersoy bayrağı millete atfederken, Türk kimliğinin oluşturulmasında birleştirici bir işlev üstleniyor. Dolayısıyla, bayrağın kime ait olduğunu söylemek kimin içeride, kimin dışarıda olacağına da işaret ediyor.

Hava Harp Okulu öğrencilerinin okuduğu marş şöyle bitiyor: “Bir Türkoğlu, Türk olan böyle ölür nam salar / Üzülmesin bu yolda şehit veren analar.” Bu sözleri meşhur İzmir Marşı tamamlıyor: “Türk oğluyum ben ölmek isterim / Allah'ından utansın dönenler geri”. Hemen hepsi Kurtuluş Savaşı'ndan sonra yazılmış bu marşlar, bayrak uğruna ölen askerleri onurlandırıyor ve onlara bir kutsallık atfeder. Bir yanda Türkoğlu cephede savaşırken, diğer yanda analar geride bekliyor. Bayrak şairi Arif Nihat Asya, bayrağı “Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,” diye tanımlıyor. Bir yandan kadının evlenirken bağladığı geleneksel kırmızı kuşağa atıfta bulunurken, diğer yandan şehitlerin tabutunda kullanılan örtüyü işaret ediyor. Anadolu'da bir kadının evlenirken kırmızı kuşak bağlaması bekâretle ilişkilendiriliyor. Asya da bu değeri militarizmle yoğrulmuş bir şiirsellikle yeniden üretiyor.

Asya, bayrağa “Sana benim gözümle bakmayanın / Mezarını kazacağım, / Seni selâmlamadan uçan kuşun / Yuvasını bozacağım.” diye sesleniyor. Türkiye genci bu absürt dizelerle daha ilkokuldayken karşılaşiyor. Tıpkı bayrağın renginin kandan gelmesini içselleştirdiği ve normalleştirdiği gibi bunu da kabulleniyor. Milliyetçi değerleri bayrağa yüklerken, erkek bir dil kurguluyor ve cinsiyet rollerini bayrağa yüklüyor. Bayrağı korunması gereken bir namus objesine dönüştürüyor, erkek diskurunu kullanarak ona kadınlık biçiyor. Bayrak sahiplenme noktasında bir kadinken, temsil noktasında erkekleşiyor ve kadını dışarıda bırakan bir militarizme kayıyor. Kırmızı rengin temsili erkeğe -özellikle askere- teslim edilip bayrağa bekâret ve şiddet üzerinden yeni anlamlar yükleniyor.

Türkiye Resminde Anakronizm: Tekrarın Güncellenmesi

İrem Korkmaz

Türkiye’de görsel bilincin resim sanatıyla tanışması 19. yüzyılda Batılılaşma hareketi kontrolünde gerçekleşti. Dolayısıyla Türkiye resmi kaynağını, toplumun/bireyin arkaik güdülerinden değil, politik stratejilerden aldı. Var olduğu coğrafyada İslam öncesi dönemlerden beri farklı bir doğrultu benimsemiş olan görme ve gösterim biçimleri, bu dönemde figür, doğa tasvirleri ve perspektif üzerinden dönüştü. Bu, sanatın öznesini ve hitabını tamamen değiştiren bir dönüşümdü ve bireyin dünyayı algılayış biçimiyle ilintiliydi. Bu paradigma kayması ilksel Osmanlı resminde kendini teknik hatalarla açık etti. 19. yüzyılın son yıllarından itibaren ise Osmanlı resmi, teknik yeterliliğini ispatlayarak Berger, Picasso gibi kişilerin üzerine kafa yorduğu yapıtlar vermeye başladı.

Ancak Türkiye resminde zaman kayması sorununu tekniğe dayandırmak yanıltıcı olacaktır. Türkiye’de resim pratiği 80’li yıllara kadar Paris’e gidilip öğrenilen bir olguydu ve tercümenin zamansal/kültürel çelişkilerini beraberinde taşıdı. Son 30 yılda ise uluslararası zeminde kendine daha geniş yer buldu. Bu durum küresel paylaşımın artmasıyla ve teknolojik imkânların senkronizasyonu ile olduğu kadar toplumun kimlik karmaşasına yönelik kat ettiği aşamalarla da ilgilidir. Türkiye resminde zaman kaymasının, kültürel alışveriş hızıyla bağıntısı sanıldığından daha zayıftır. Bir noktadan sonra sorun, günceli yakalayamamaktan çok tekrarın güncellenmesi sorununa dönüştü. Adını uluslararası mecrada duyuran çok sayıda sanatçının başarısı yadsınamaz, var olan akımlar üzerine getirdikleri yorumlar oldukça heyecan vericidir; ancak bu isimlerin altında öncesiz bir harekete rastlamak zordur. Yapıtlarının ortak özelliği üretimin doğasının ve tekniğin elverdiklerinin sorgulanmasından ziyade, anlattıkları hikâyenin değeridir.

Türkiye resminde gelişmeler küçük toplum kesitinde kalır; kümülatif ilerlemeden söz edilemez. Genç sanatçı, yola hep baştan başlamaktadır; çünkü kendinden önceki temsilciler eserlerini kuramla desteklememişlerdir. Besleyici bir eleştiri kültürüyle karşılaşmadıkları gibi, ait olduğu toplumdaki doyurucu bir talep/geri besleme de görmemişlerdir. Genç sanatçı, saygınlık kazanmak için Batılı akranları gibi desenin sağlamlığı, kavramsal altyapı gibi ön koşullarla sınanmamaktadır. Etiketlerle anlatılan sanat tarihi eğitimiye ona geçmişi veya günceli sağlıklı analiz etmesinde yardımcı olmamaktadır; dolayısıyla bunlar üstünde bir önerme de getirememektedir. Türkiye’de resim sanatının oluşumundan itibaren ressam “öğrenci psikolojisinden” kurtulamamıştır. Artık ürettiği yapıtlar çağdaştır; fakat çağdaşlarının sahip olduğu alıntılanma yetkinliğine ulaşmamıştır; bu sebeple anakronizm farklı bir boyutta sürer.

Özgürlük Kapanı: Johann Valentine Andreae ve Christianopolis Ütopyası

A. Hıdır Eligüzel

Ütopya metinlerine dönük olarak pek çok açıdan yüzeyde kalan ortaklıklara karşın, genelleşmiş kanıların farklılaşan yoğunlukları görülebilir. Ütopya metinlerini herkesin kendi okuma kariyeriyle bağlantılı olarak değerlendireceği açıktır. Ütopyaların farklı açılardan değerlendirilmeleri hem metinlerin zaman-mekân ilişkilerinde hem de yazarının kişisel, kültürel, politik en nihayetinde edebî niteliklerinden kaynaklanmaktadır. Çalışma kapsamında yer alan Christianopolis ütopyası, yazarı J. Valentine Andreae'yi de bağlayan bir ağ ile aktarılacaktır. Bu bağlamda 15. yüzyıl sonlarından 17. yüzyıl ortalarına kadar geçen kültürel, ekonomik, siyasal ortama eğilerek kitap daha geniş bir perspektifte ele alınmaya çalışılmaktadır.

“İtalya coğrafyası” modern devletin “prototipleri” konusunda oldukça zengin çeşitliliğe ve uygulamalara sahiptir. “İtalya coğrafyası” bahsedilen dönemlerde farklı devletlerin sömürge bölgesi olmuştur. “İtalya coğrafyasındaki” kent devletleri özellikle Akdeniz havzasında oldukça etkili deniz ticaret ağlarına sahip olmuşlardır. Bu süreç, “İtalya coğrafyası” sakinlerinin siyasi kaderini kendilerinin tayin etmesini zorunlu kılmıştır. Özellikle büyüklü küçüklü kent devletlerinin varlığını İtalyan Birliği'nin kurulduğu 19. yüzyıla kadar sürdürdüğü düşünüldüğünde, bu yapının “çevre devletler” için cazibe alanı olması, savaşı ve dinsel birliği kitabın odağına getirmektedir.

Klasik ütopyalarda toplumun “komünal” biçimde “doğru ve iyi” olarak uyumlu düzenlenmesi, özdeş bir toplumsal model sunmaktadır. Herkesin bir diğerinin yansıması olduğu bu toplum, siyasetin temel konularından biri olan eşitliği, denkleştirme ile aşmaya çalışmaktadır. Eşitlik ve eşitliğin bileşkesi olarak özgürlük “görev” olgusuyla koşutluk göstermektedir. Oysaki özgürlük, bireyin özneleşme sürecinde kendisini, kendisiyle birlikte yaşamı “düzensiz biçimde” yeniden oluşturmasıdır. Bu bağlamda ütopyaların ideal toplum ve siyasal örgütlenme modelleri sunmada tek referans noktası olmadığı çıkarılabilir. Aksine, ütopya eleştirisiyle birlikte siyaset ve yönetim felsefeleri tartışmalarında kendine has bir konum edinebilecektir.

Christianopolis ütopyasında özgürlük kavramıyla ortaya çıkan görüntü, Hobbesvari “kullanılabilir” bir özgürlüğün yurttaşlara lütfedildiğidir. Christianopolis yurttaşlarında apriori olarak öngörülen “meşruluk” iktidar tarafından biçilen görev modlarına bağlılığa gömülü durumdadır. Burada özgürlüğün varlığından değil, özgürlük kapanından söz edilebilir. Ütopya ile özgürlük olgularına eğilen bu çalışma, klasik ütopya eserlerinden biri üzerine eğilmektedir. Ancak çalışmanın etkileşimi, çağdaş siyaset etme biçimlerine dönük yeni düşünceleri çağırılmaktadır.

Hayatta Kalmak İçin Beraberliğe Oynamak: Tekhne ve Mêtis Paslaşması, Alternatif Yaşam Getirir mi?

Yağız Alp Tangün

Canlılar için hayatta kalmak esastır. İnsan da her canlı gibi yaşama tutunmaya ve hayatını sürdüreceği koşulları yeniden üretmeye yönelik hareket eder. Bu yüzden hayatta kalmanın bilgisi bir ihtiyaçtır. İnsanlık tarihinde yerini almış her türlü siyasal örgütlenme -devlet dâhil- hayatta kalmak için beraber yaşamayı düzenleme pratikleri olarak okunabilir. Ancak sorun *beraberlik* kurgusunun içerdiği kategoriler ve formlar ile ilgilidir.

İnsan belki de, tüm canlılar içinde hayatta kalmanın ortak amaç olduğunu en çok unutturur. Şiddetin, bugün insandan insana ve insandan doğaya dönük artan dozunu düşündüğümüzde insanlık tarihinin son 300 yıldır yaşadığı kolektif amneziyi anlamlandırmamız mümkün olabilir. Hayatta kalmanın bilgisini üretmek tüm canlılar için yaşamın parçasıdır. Bu bilginin sosyal sistemlerdeki üretimini takip etmek, insanın yaşamını sürdürebildiği her alanda gerçekleştirilebilir. Ancak bu çalışma itibarıyla çerçevem, 2013 Gezi Parkı Protesto Eylemleri olacak.

Eylemler süresince ortak ihtiyaçların farkına varılmasıyla birlikte bilgi düşlenimi, üretiminin ve dolaşımının gündelik ya da entelektüel niteliğinin yanı sıra politik bağlama da sahip olabileceği somut örnekleriyle gündeme geldi. Ayrıca bu bilginin, salt kullanımından dolayı da politik bağlama sahip olabileceği keşfedildi. Bu yüzden kimi bilgiler, farklı bir sunumla kullanıldıkları için an'a adapte olabildiler ve kılık değiştirdiler.

Bilginin hayatta kalmak için kullanılmasındaki adaptasyonu kavrarken tekhne ve mêtis ayrımından başlayıp sonra beraberliklerine doğru hareket edeceğim. Tekhne ve mêtis'i ayıran set; temelde elde edilmiş biçimlerinin farklılığı ve ölçüm, evrensellik, kesinlik yüzünden örülür. Gezi Parkı protesto eylemleri sırasında bu iki bilginin hayatta kalma motivasyonu ile birlikte hareket etmesini ve setin ayırıcı işlevinin nasıl kullanışlı hâle getirilebileceğini Türk Tabipleri Birliği'nin tavrı ve erklenme kavramı üzerinden açıklayacağım.

Bu çalışma, toplumsal bir harekette bilgi üretiminin siyasal örgütlenmedeki rolü ile bilgi üreten yapıların alternatif bir yaşam kültürünü inşa etmede oynadığı rolü odak almaktadır. Dolayısıyla şu soruyu sormak çalışmanın ayırt edici özelliğini tekrar etmektedir: Küçük adımlarla, aktivist sorumluluklarla, hayatta kalmanın hissettirdiği ödev bilinciyle ve içinde ukde olanı gerçekleştirmenin hazzıyla bir toplumsal hareket nasıl örgütlenebilir, örgütlenmenin formu bir toplumsal hareketin ideolojisi olabilir mi?

Hakikat, İnanç ve Badiou

Anıl Kahvecioğlu

Bu makalenin amacı hakikat ile inanç arasındaki bağı sorgulamak, hakikatin varlığını özne-sel ve özne-sel olmayan arasındaki çizgide analiz edip Badioucu bağlamda bir inanç-hakikat ilişkisi ortaya koymaktır. Alain Badiou'nun ontolojisinde, hakikatlerin varoluşunun mümkünlüğünü sağlayan olay kavramı, varoluşu önceden tahmin edilemez, hesaplanamaz ve açıklanamaz olarak tanımlanmaktadır. Bir başka deyişle, bir hakikatin kurulma sürecinin başlangıç noktası olan olayın varlık sahnesinde ortaya çıkması, öznenin olayı bilinçli bir şekilde yaratması ile değil, olayın kendisini doğrulamasıyla mümkündür. Öte yandan hakikatin kendisi, öznenin olay sonrasında dahil olmadığı bir süreç içerisinde herhangi bir varlık kazanamamaktadır; zira Badiou'ya göre hakikat özne-sel bir kurma sürecine tabidir. Bu öznellik ise kendisini, hakikatin kendisine karşı sergilenen bir sadakat/inanç ekseninde kurmaktadır. Hakikat özne-dışı bir alanda varlık statüsü kazanırken, onun tahmin edilemezliği üzerine girilen bahis sonucu varlığı sabitleştiren şey özne-sel sadakat/inanç olarak formüle edilmektedir.

Bilhassa çağdaş Batı dünyasında inanç, bilimin söylemsel ve ideolojik baskınlığının da bir sonucu olarak, hakikatin tam karşı kutbunda konumlandırılmaktadır. Hakikat fikri inançtan bağımsızlaşmış, nesnel bir statü kazanmıştır. İncanın ürettiği bilgi dinsel paradigmanın içerisine hapsedilmiş ve hakikat nosyonu, inançsal hiçbir iz taşımayan, öznenin sadece gözlemci olduğu bir bağlamda inşa edilmiştir. Badiou inanç kavramını, hakikat fikrini terk etmeden, fakat aynı zamanda herhangi bir dini paradigmanın içinde de kaybolmadan, devrimci bir düzlemde yeniden canlandırmakta ve ontolojisinin kalbine yerleştirdiği hakikat kavramının en önemli bileşeni olarak teorize etmektedir.

Kurucu İktidar ve Toplumsal Hareketler: Gezi Hareketi'ni Anlamak

Uygar Altınok

Bu çalışma Haziran 2013, Gezi Hareketi'nin "Kurucu İktidar" perspektifinden yapılmış bir okumasıdır. Esas amaç, Gezi Hareketi'nin içinde yer alan "Kurucu Pratikleri" anlamaktır. Çalışmanın hedefinde, "Kurucu iktidar kendini toplumsal muhalefet/hareket olarak ortaya çıkarabilir mi? Eğer çıkarabilir ise, kurucu pratikleri ne biçimlerde okuyabiliriz?" sorularını cevaplamak vardır. Bu doğrultuda, çalışma ilk, Gezi Hareketi'nin hangi biçimlerde kendini ortaya çıkardığına, ikinci aşamada, AKP Hükümeti'nin millî irade ve millet söylemlerinin Carl Schmitt temelli bir okuma ile nasıl anlaşılabileceğini ve son olarak toplumsal hareketlerin kurucu pratiklerini, egemenlik tartışması üzerinden Antonio Negri ve Michael Hardt'ın sunduğu "çokluk" kavramı üzerinde tartışmaktadır. Çokluk kavramı, Negri'nin kurucu iktidar tanımlamasının devamı veya öznesi olarak alınabileceği gibi, aynı zamanda AKP Hükümeti'nin egemenlik anlayışına karşı Gezi Hareketi ile ortaya çıkan karşı argümanı anlamak için bize uygun teorik çerçeveyi sağlamaktadır. Hedeflenen, toplumsal hareketleri siyasal olanın sınırlarını zorlayan, kendi içinde sürekli bir devinim sağlayan ve kurumsallaşmış olanı kendini yeniden tanımlamaya zorlayan bir "güç" olarak okuyabileceğimiz teorik çerçeveyi sağlamaktır.

Mimari ve Müzik: Landsounds

Ceren Akçay

Yeni yaygınlaşan “landsounds”, “mekânın sesi” anlamını karşılayan, görsel ve işitsel sanatların birleştirilmesi ile ortaya çıkan duyuşsal bir sanattır. Asıl temel amaç görsel ve işitsel sanatlar arasındaki doyurucu etkileşimleri ortaya çıkarmaktır. Aynı topraklarda büyümüş ve yaşamış insanların ortak algıladıkları seslerin tüm anlamlarının vücut bulduğu, notaların müzikle kurduğu bağları bize farklı bir yöntemle anlatmaktadır. Ortaya çıkan ürünler, insanı üzerine daha fazla okumaya-araştırmaya, paylaşmaya, konuşmaya ve tartışmaya itmektedir.

Her iki sanat dalı arasındaki etkileşimleri araştıran sanatçılar, kişisel ve toplumsal süreçlerle müziğe duydukları ilgiyi birleştirerek ortaya sanat eserleri çıkartmaktadırlar. Eserlerde; sanatçının anlatmak istediği, yaratmak istediği veya hissettirmek istediği bu etki küçüklükten gelen ve bilincimize yerleşmiş ses ve renklerin duygusunu kullanarak mümkünleştirilmiştir.

Türkiye'deki önemli temsilcisi ise Cevdet Ereğ'tir. Cevdet Ereğ, güncel sanat ortamında sesin, mekânın ve ritmin en sıkı takipçisi olarak bilinmektedir. Sesin tekniğinden çok dokusuna verdiği vurguyla farklı eserler çıkartmaktadır. Mimarlık okumasının yaratıcılığına katkılarını zamanla-mekânla çalışmak, mekân kurmak ve tasarım eğitimlerinin çoğu gibi problem çözümü ve çözümün planlanması olarak açıklar. Mekânla çalışanların bir süre sonra kendiliğinden birtakım sistematik, hissel ve tesadüfi çıkarımlarının olmaya başladığını savunur. Çalışmalarında mimarlık alt yapısından gelen görsel ve kuramsal tecrübeyi aktararak ve karma ürünler elde ederek “mekâna özgü” işler üretmektedir. “SSS: Sahil Sahnesi Sesi”nde ise bir haliya dokunmak vasıtasıyla dalgaların kıyıda yarattığı ses dünyasını taklit etmektedir.

Mimarlık eğitiminde çokça uğraşılan soyutlama, mekânsallaştırma ve duyumsama gibi kavramlar aslında ritimle değişkenliğe uğrayan kavramlardır. Bu bağlamda müzik ve mimarlık, formu ve ritmi belirleyen ortak matematiksel bir düzenden oluşmaktadır.

Hem işitme hem de görme gibi iki temel duyumuz arasında bağ kurarak ortaya çıkan bu yeni sanat yaratıcılığı geliştirmek ile birlikte mekân ile ses arasındaki bağlamı kuvvetlendirmektedir. Ritmi kavramsallaştırarak ortaya çıkan bu eserler insanda farklı bir algılamının yolunu açarak algı boyutlarının gelişmesini ve büyümesini sağlamaktadır.

Yaratıcılığı geliştiren bu çalışmalarını destekleyecek şekilde kâğıttan ses üretilmesi istenilerek farklı ritimlerin mekânla ve nesneyle nasıl değiştiği deneyimlenecektir.

Bedensellik

Rumeysa Çetin

Bu çalışma, mimarlıkla beden arasındaki ilişkiyi örneklerle, kavramlarla ele almayı hedeflemektedir.

Çalışmada beden; zaman, hareket ve mekân kavramlarıyla ilişkilendirilmektedir. “Mekânın bedenden ayrı olmadığı, ancak deneyimlendiğinde var olduğu ve bedenin uzantısı olduğu ortaya konur. Zaman, beden dışında, dış dünyaya ait, kurgusal ve homojendir. Süre ise yaşanan zamandır. Buna bağlı olarak hareket sürenin şartı olarak ortaya konmaktadır. Tüm ortaya konan kavramların bedenle ilişkisi, bedenin nasıl değiştiğini göstermekte, beden, ‘çokluk’ olarak ele alınmaktadır” (Hatice Işıl Uysal).

Mimari insan bedenine ilham verir. Aslında beden mimariye atıfta bulunur. Günümüzde modern binalar bedenin şeklini alır. Her iki kavram da bir hacim yaratır ve temelini matematik-geometriden alır. İnsan bedeninin kendine ait bir mimari yapısı vardır. Kemikler, damarlar, kanallar vs. mimariye özenir.

Örneğin başarılı mimar Santiago Calatrava projelerinde strüktürel tasarımların canlı iskeletinden ilham almaktadır; Calatrava'nın yapılarında insan kendini bir canlı vücudunun içerisinde hissetmektedir. Londra'da bulunan ünlü mimarlık okulu The School of Architectural Association'da tasarımdan önce anatomi ağırlıklı dersler verilerek insan ve hayvan iskeletleri incelenmektedir. Le Corbusier'in “Modulor” prensibi beden ve mimarlık ilişkisini anlatmak için en önemli çalışmalardan birisidir. Modulor sistem tamamen insan ölçülerine dayanmaktadır. Mimar Le Corbusier'in başarısının altında bu teoriyi insan vücudunda matematiksel oranları keşfetmek ve bunu mimaride fonksiyon ve tasarımı etkilemek üzere kullanması yatar. Leonardo da Vinci ve Corbusier tasarımlarını yaparlarken altın orana göre belirlenmiş insan vücudunu ölçü aldılar. Günümüz mimarlarının en önemli başvuru kitaplarından biri olan Neufert'te de altın orana göre belirlenmiş insan vücudu temel alınmaktadır.

Kadın Sitelerinde Toplumsal Cinsiyet ve İnşa Edilen Kadınlık Algısı

Büşra AYTEKİN

Cinsiyetçilik, genel olarak insanların ait olduğu cinsiyet grubundan dolayı maruz kaldığı ayrımcılığı ifade eder. Cinsiyetçilikle ilgili geliştirilen kuramlar ve ölçekler, genellikle kadınlara yönelik olumsuz duygu, düşünce ve davranışları incelemektedir. Fakat cinsiyetçilik yalnızca bununla sınırlı değildir. Peter Glick ve Susan T. Fiske tarafından geliştirilen “Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı” ile kadınlara yönelik olumsuz tutumların yanı sıra olumlu tutumlar ve kalıpyargılar da incelenmiş ve bunların da cinsiyetçi bir söylem ürettiği saptanmıştır. Cinsiyetçiliği düşmanca ve korumacı olarak ikiye ayıran kurama göre, düşmanca cinsiyetçilik erkeklerin üstünlüğünün kabul edilmesi ile birlikte, kadınların maruz kaldığı olumsuz tutumları içerir. Korumacı cinsiyetçilik ise kadınların yüceltilmesi, sevilmesi, korunması gibi daha ılımlı tutumlar barındırmasına rağmen, temelde kadının zayıf ve erkeklere bağımlı olduğu düşüncesi üzerine temellendirildiğinden geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini devam ettirmektedir.

Günümüzde her iki cinsiyetçilik türü de varlığını sürdürmekle beraber, kitle iletişim araçlarıyla üretilen cinsiyetçiliğin daha üstü örtük bir hâl alması ve korumacı cinsiyetçilik olarak ortaya çıkması dikkat çekmektedir. Bunun örneklerinden biri olan ve kadın siteleri olarak bilinen internet sitelerinde, her ne kadar kadınlara yönelik olumsuz kalıpyargılara yer verilmese de sitelerin içerdiği konu ve başlıklar, toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumluluk göstermektedir. Bu sitelerde, ortak olarak “moda, güzellik, aşk-ilişkiler, anne-çocuk, dekorasyon, yemek” gibi başlıklar mevcuttur. Buna rağmen, ekonomi, siyaset, edebiyat, felsefe gibi alanlara sitelerde yer verilmemiştir. Kadınların doğal ilgi alanı olarak kabul edilen konular üzerinden “kadın sitesi” olarak kurgulanan bu siteler, kadın kimliğinin ev, çocuk ve erkekler üzerinden inşa edilmesine ve kadınların diğer alanlardan dışlanmasına işaret etmektedir.

Bildiride, “Yüksek Topuklar”, “Kadınlar Kulübü”, “Mahmure”, “Yeni Kadın” ve “2Kadın” isimli internet siteleri, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı üzerinden incelenecektir. Sitelerin incelenmesinde, kuramın cinsiyetçiliği oluşturan üç öge olarak kabul ettiği “ataerkillik”, “cinsiyetlerarası farklılaştırma” ve “heteroseksüellik” unsurlarından faydalanılacak ve sitelerin her bir unsuru ne derecede barındırdığı tartışılacaktır.

Triptik Sanatı ve Hieronymus Bosch

Şermin Şentürk

Sanatçılar, sanatın her döneminde farklı ifade biçimleri, teknik uygulamalar geliştirmişlerdir. Erken Bizans Dönemi'nde doğan triptik sanatı üç kanatlı bir panodan oluşan, ortadaki panelde ana fikrin bulunduğu, yanlarındaki panellerde ise ana fikirle bağlantılı temaların bulunduğu açılır-kapanır bir sistemdir. Kanatlar kapalı olduğunda ana konuyla bağlantılı fakat farklı tarzda bir resim oluşturulabilir: Rönesans Dönemi ressamlarından Hieronymus Bosch'un *Dünyevi Zevkler Bahçesi* triptiğinde olduğu gibi. Bir orta panel ve üzerine kapanan iki yan panelden oluşan eser, kapandığında dış kapaklarda farklı bir görünüm elde edilir. Dış kapaklarda var görünen dünya, içinde yer alan görünümünden çok öncesini, dünyanın yaratılışı esnasındaki hâlini yansıtmaktadır. İç kısımdaysa birbirini kronolojik olarak takip ettiği inanan üç sahne vardır. Soldaki sahne Cennet, ortadaki Dünya, sağdaki Cehennem olarak yorumlanır.

Triptik, oluşturulduğu dönemde eserlerde Helenistik ve Doğu üslup özellikleri belirginken Orta Çağ'a gelindiğinde sunak resimler için popüler bir tarz olmuştur. Orta Çağ ve Rönesans dönemleri boyunca kiliselerin altar panoları (altarpieces) için tasarlanmıştır. Gotik döneminden sonra Avrupa'da ve başka yerlerde kilise ve katedrallerde mimaride, heykel ve altar panosu formunda kullanılıyordu.

Yeniden oluşturma deneyimlerinin aracı olarak kullanılan ve basitçe işleyen triptik, günümüze kadar farklı yorumlamalarla gelmiş ve varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

felsefe

mimarlık

kültürel çalışmalar

antropoloji

edebiyat

psikoloji

sosyoloji

Disiplinlerarası Gençlik Buluşması

üniversite öğrencileri

enerji, hareket, karşılaşma

kültürel birliktelik

erişilebilir bilgi

genç bağımsız araştırmacılar

esnek bir alan